

مروری بر مطالعات مربوط به اولویتهای پژوهش در علم اطلاعات و دانش‌شناسی در ایران و جهان*

¹ دکتر غلامرضا حیدری

² فرزانه قنادی تژاد

³ دکتر رحیم چینی پرداز

(صفحات 35 - 63)

چکیده

هدف: هدف پژوهش حاضر شناسایی وضعیت مقالات و پایان‌نامه‌های علم اطلاعات و دانش‌شناسی به منظور دستیابی به اولویتهای پژوهش است.

روش: این پژوهش با استفاده از روش کتابخانه‌ای انجام گرفت. در مجموع 77 مقاله و 16 پایان‌نامه بازیابی شد و مورد تحلیل و بررسی قرار گرفت. تجزیه و تحلیل داده‌های این پژوهش به شیوه‌ی توصیفی و با تأمل بر رویکردها و گونه‌های مختلف مطالعات صورت گرفته در این زمینه و دسته‌بندی آن‌ها انجام گرفته است.

یافته‌ها و نتیجه‌گیری: یافته‌ها نشان داد که در هر زمان بسته به شرایط مختلف، گرایش‌های پژوهشی در رشته‌ی علم اطلاعات و دانش‌شناسی تغییر کرده‌اند. بررسی گرایش‌های موضوعی این پژوهش‌ها بیانگر پراکندگی موضوعی پژوهش‌های این حوزه در بازه‌ی زمانی مختلف بوده است که این امر حاکی از آن است که انتخاب موضوعات پژوهش‌ها غالباً بر اساس نیاز یا مشکلات این رشته نبوده است.

اصالت/ارزش: برنامه‌ریزی در زمینه‌ی پژوهش به منظور هدفمند کردن موضوعات پژوهش‌ها، مستلزم شناسایی اولویتهای پژوهشی علم اطلاعات و دانش‌شناسی است. نتایج این پژوهش به روشن شدن نیازها و اولویتهای پژوهشی رشته کمک می‌کند.

کلیدواژه‌ها: اولویتهای پژوهشی، موضوعات پژوهشی، علم اطلاعات و دانش‌شناسی

* تاریخ ارسال مقاله: 1395/02/02؛ تاریخ پذیرش مقاله: 1395/10/02.

1. استادیار، گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه شهید چمران اهواز

ghrhaidari@gmail.com

2. دانشجوی کارشناسی ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه شهید چمران اهواز (نویسنده مسئول)

f_ghanadinezhad@yahoo.com

3. استاد گروه آمار دانشگاه شهید چمران اهواز Chinipardaz_r@cua.ac.ir

مقدمه

در عصر کنونی رشد و شکوفایی جوامع انسانی در ابعاد مختلف متکی بر پژوهش‌های علمی است؛ به طوری که هیچ گونه حرکت علمی و منطقی بدون پژوهش امکان‌پذیر نیست. حری (1385) براین باور است که حوزه علم اطلاعات و دانش‌شناسی نیز مانند هر حوزه علمی دیگر، عرصه کنکاش و جست و جو بوده و از پژوهش علمی بی‌نیاز نیست.

بررسی متون موجود در رشته نشان می‌دهد که در حال حاضر، همه‌ی پژوهش‌هایی که در حوزه علم اطلاعات و دانش‌شناسی صورت می‌گیرند، از کارایی لازم برخوردار نیستند. تعدادی از پژوهش‌ها به صورت ناهماهنگ و پراکنده انجام می‌گیرند و متناسب با نیازهای جامعه نیستند. تعدادی از پژوهش‌ها کاربردی نبوده و از نتایج و یافته‌های آنها در جهت رفع مشکلات جامعه استفاده نمی‌شود. تکراری بودن شماری از پژوهش‌ها، از ناتوانی پژوهشگران در یافتن موضوع مناسب و کاربردی، حکایت دارد. از این رو، به نظر می‌رسد در چند دهه‌ی اخیر، قلمرو پژوهش در این حوزه دچار کاستی‌هایی بوده است (دیانی، 1387؛ فتاحی، 1388؛ فتاحی، 1390؛ فتاحی، بگلو، آخشیک، 1393).

با توجه به اهمیت پژوهش و هزینه و زمان زیادی که صرف انجام آن می‌شود و تأثیری که این پژوهش‌ها بر روند تحولات هر رشته دارند، نگاهی دقیق‌تر به موضوعات پژوهش‌ها امری ضروری است. موفقیت پژوهش‌ها به عوامل مختلفی بستگی دارد که یکی از مهم‌ترین آنها انتخاب موضوعات تازه و کاربردی برای پژوهش‌هاست. این مرحله افزایش پژوهش همواره با مشکلاتی همراه است، چرا که پیدا کردن موضوعی که تازه و کاربردی و متناسب با نیاز جامعه و توانایی پژوهشگر باشد، کار نسبتاً مشکلی است.

ریشه‌ی برخی از این مشکلات را می‌توان در نامشخص بودن نیازها و اولویت‌های پژوهشی در حوزه علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانست. به منظور تعیین اولویت‌های پژوهشی در این رشته، توجه به موضوعات پژوهش‌هایی که در بازه‌های زمانی مختلف در این حوزه صورت گرفته امری ضروری است. این بررسی‌ها نشان می‌دهد که در دوره‌های

زمانی مختلف، به چه موضوعاتی بیش تر یا کم تر پرداخته شده است. هنگامی که کاستی - های پژوهش در موضوعاتی خاص تعیین شد می توان انتظار داشت که خط مشی پژوهش - های آینده طوری برنامه ریزی شود که به موضوعاتی که کم تر پرداخته شده است، توجه بیشتری مبذول گردد. البته نباید چنین تصور شود که صرفاً موضوعی که کم تر به آن پرداخته شده در اولویت بیشتری قرار دارد، چرا که ممکن است عدم توجه به آن موضوعات، بنا به دلایل مختلفی از جمله نامتناسب بودن آن ها با نیازهای پژوهشی رشته در دوره ی زمانی خاصی باشد.

مطالعه ی حاضر بر آن است تا به بررسی و مرور پژوهش هایی بپردازد که با روش های مختلف در صدد شناسایی و تحلیل موضوعات پژوهشی در رشته ی علم اطلاعات و دانش - شناسی بوده اند و به بررسی روند موضوعی پژوهش های انجام شده در این حوزه طی دوره های زمانی مختلف پرداخته اند تا به این ترتیب تصویری کلی از سیر تحول موضوعی پژوهش های این رشته را ارائه دهند. در واقع هدف پژوهش حاضر این است که نشان دهد که در طی دوره های زمانی مختلف، پژوهش های رشته شامل چه موضوعاتی بوده است؟ به چه موضوعاتی بیش تر یا کم تر پرداخته شده است؟ مرور این مطالعات در راستای روشن شدن گرایش موضوعی پژوهش های صورت گرفته در رشته و مشخص کردن خلأها و کاستی های موجود به منظور دستیابی به اولویت های پژوهشی رشته صورت گرفته است. لازم به ذکر است که با وجود اهمیت اولویت های پژوهشی در هدایت و سازماندهی پژوهش ها و ضرورت توجه به مسئله ی انتخاب موضوع، تاکنون پژوهشی بدین صورت انجام نگرفته است. با عنایت به یافته های مطالعه ی حاضر می توان تعیین کرد که کدام موضوعات برای پژوهش های آینده اولویت بیش - تری دارند و به این ترتیب برای انتخاب موضوعات پژوهش های آینده تصمیم گیری کرد. بنابراین، می توان انتظار داشت که پژوهش های آینده دارای جهت گیری روشن تر و منطقی تر باشند.

روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش با استفاده از روش کتابخانه‌ای انجام شده است و هدف آن مرور پژوهش‌هایی است که در داخل و خارج از کشور، به بررسی موضوعات پژوهش‌های رشته‌ی علم اطلاعات و دانش‌شناسی در بازه‌های زمانی مختلف پرداخته‌اند. به منظور جستجوی پژوهش‌های صورت گرفته در خارج از کشور، پایگاه‌های اطلاعاتی ساینس دایرکت¹، امرالد²، ابسکو³، پروکوئست⁴، اسکوپوس⁵، وب آو ساینس⁶ و موتور جستجوی گوگل اسکولار⁷ مورد استفاده قرار گرفتند. کلیدواژه‌های مورد استفاده در جستجوی منابع خارجی عبارتند از:

Research priorities in LIS/ Topic maps of LIS/ Research topics in LIS/
Research trends in LIS/ Research areas in LIS/ Subject trends in LIS/
Content analysis of LIS research/ issues for research in LIS/ Bibliometric
study of LIS/ evolution of LIS research/ Knowledge map of LIS.

به منظور جستجوی پژوهش‌های صورت گرفته در ایران، پایگاه‌های اطلاعاتی مگ‌ایران⁸، ایران‌داک⁹، نورمگز¹⁰، سیویلیکا¹¹، جهاد دانشگاهی¹²، نامتن¹³ و موتور جستجوی گوگل اسکولار مورد استفاده قرار گرفتند. در ادامه به کلیدواژه‌های مورد استفاده در جستجوی منابع فارسی اشاره می‌شود:

اولویت‌های پژوهشی در علم اطلاعات/ نقشه‌ی موضوعی علم اطلاعات/ موضوعات پژوهشی در علم اطلاعات/ روند پژوهش در علم اطلاعات/ حوزه‌های پژوهشی در علم اطلاعات/ روند موضوعات در علم اطلاعات/ تحلیل محتوای پژوهش‌های علم اطلاعات/ ارزیابی پژوهش‌های علم اطلاعات/ نقشه‌ی دانش در علم اطلاعات.

1 Sciencedirect

2 Emerald

3 Ebsco

4 ProQuest

5 Scopus

6 Web of Science

7 Google Scholar

8 Magiran

9 Irandoc

10 Noormags

11 Civilica

12 Sid

13 Namamtn

برای جستجو و گردآوری اطلاعات از پایگاه‌های اطلاعاتی به منظور جامعیت بخشیدن به پژوهش حاضر، هیچ‌گونه محدودیت زمانی اعمال نشد. انجام جستجو در هفته‌ی آخر اسفند ماه سال 1394 صورت گرفت. در ابتدای جستجو منابع بسیاری بازیابی شدند که از میان آنها، مقالاتی که متن کامل آنها در دسترس بود و پایان‌نامه‌هایی که چکیده‌ی آنها موجود بود، انتخاب شدند. در مجموع 77 مقاله و 16 پایان‌نامه‌ی مرتبط در داخل و خارج از کشور بدون در نظر گرفتن محدودیتی درباره‌ی نوع مقالات و مجلات انتخاب و مورد بررسی و تحلیل قرار گرفتند. به منظور شناسایی حجم زیادی از مقالات مرتبط، فهرست منابع مقالات شناسایی شده نیز از طریق پایگاه‌های اطلاعاتی یاد شده مورد جستجو و بررسی قرار گرفتند. این تصمیم به جامعیت پژوهش و پوشش دادن تمامی منابع مرتبط در این زمینه کمک می‌کند. بیش‌تر مقالات مورد بررسی (75 مقاله)، مقالات چاپ شده در مجلات علمی-پژوهشی بودند؛ در حالی که فقط دو مقاله‌ی همایشی مورد بررسی و تحلیل قرار گرفت. تعدادی از مقالات بازیابی شده، مقالات برگرفته از پایان‌نامه‌ها بودند که در صورت مشاهده‌ی هم‌پوشانی میان نتایج آنها از بررسی و ارائه‌ی یافته‌های این مقالات در پژوهش حاضر خودداری شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها به شیوه‌ی توصیفی و با تأمل بر رویکردها و گونه‌های مختلف مطالعات صورت گرفته و دسته‌بندی آنها انجام گرفته است. مبنای دسته‌بندی این مطالعات، بر اساس بررسی انواع محمل‌ها و منابع تحلیل شده در این پژوهش‌ها است. ابزار گردآوری اطلاعات در این پژوهش، اسناد و مدارک و منابع موجود در زمینه است.

منابع مورد بررسی (مقالات و پایان‌نامه‌ها) در 6 محور دسته‌بندی شدند که در ادامه به آنها اشاره می‌شود:

1. پژوهش‌هایی که به بررسی روند موضوعی مقالات منتشر شده در مجلات رشته پرداخته‌اند؛
2. پژوهش‌هایی که به بررسی روند موضوعی پایان‌نامه‌های رشته پرداخته‌اند؛
3. پژوهش‌هایی که به بررسی روند موضوعی مقالات همایش‌ها و کنفرانس‌های رشته پرداخته‌اند؛

4. پژوهش‌هایی که به بررسی ساختار و نقشه‌ی موضوعی رشته پرداخته‌اند؛
5. پژوهش‌هایی که به صورت ترکیبی به بررسی روند موضوعی مجموعه‌ای از متون رشته (شامل مقالات، پایان‌نامه‌ها، طرح‌های پژوهشی و کتاب‌ها) پرداخته‌اند؛
6. دیگر پژوهش‌ها: پژوهش‌هایی که به بررسی روند موضوعی کتاب‌ها، سرفصل‌های درسی دانشگاهی، اولویت‌های پژوهشی و دیگر متون مربوط به رشته پرداخته‌اند.

یافته‌های پژوهش

1. بررسی روند موضوعی مقالات منتشر شده در مجلات

همانطور که در جدول 1 مشاهده می‌شود، 26 مقاله در خارج از کشور به تجزیه و تحلیل محتوای مقالات مجلات علم اطلاعات و دانش‌شناسی به منظور تعیین سیر گرایش موضوعی پژوهش‌های این رشته پرداخته‌اند. این پژوهش‌ها محتوای مقالات را از نظر نویسندگان، موقعیت جغرافیایی، روش‌های پژوهش، پوشش موضوعی و مشخصات ظاهری مورد بررسی قرار داده‌اند. برای استخراج موضوعات پژوهشی رشته، به تجزیه و تحلیل کلمات موجود در عنوان، چکیده و کلیدواژه‌های مقالات این حوزه و تعیین بسامد این واژگان پرداخته شد. به این ترتیب واژگانی که بیشترین فراوانی و تکرار را داشتند به عنوان مهم‌ترین حوزه‌های پژوهشی این رشته در نظر گرفته شدند.

یافته‌ها نشان می‌دهد که گرایش موضوعی مقالات در بازه‌ی زمانی مختلف یکسان نبوده و بیشتر متوجه مباحث و فعالیت‌های سنتی علم اطلاعات و دانش‌شناسی بود. در بسیاری از کشورهای جهان، آثار علمی و پژوهشی متوجه مباحث کاربردی است و رویدادهای جاری، مسائل اجرایی و عملی در اولویت موضوعی قرار دارند اما در چین بیشتر گرایش به سوی پژوهش‌های نظری است (هوآن ون، 1996؛ کاجبرگ، 1996).

جدول 1: بررسی روند موضوعی مقالات منتشر شده در مجلات در خارج از کشور

نویسنده	دوره‌ی زمانی	روش	نوع مدرک	کشور مورد مطالعه	نتایج	
					گرایش موضوعی پژوهش‌ها	خلاصه‌های پژوهشی
آتکینز ¹ 1988	1975- 1984	تحلیل محتوا	مقاله	آمریکا	شبکه‌های اطلاع‌رسانی، مدیریت کتابخانه، بازیابی اطلاعات، پایگاه داده	-
جارولین و واکاری ² 1990	-	تحلیل محتوا	مقاله	فنلاند	خدمات کتابداری و اطلاع‌رسانی، ذخیره و بازیابی اطلاعات	اطلاع‌یابی، ارتباطات علمی
باتلار ³ 1991	1975- 1984	تحلیل محتوا	مقاله	آمریکا	فهرست‌نویسی، خودکارسازی کتابخانه، مدیریت/کارکنان، آموزش	نمایه‌سازی، منابع مرجع، تاریخچه - ی کتابخانه، پژوهش
جارولین و واکاری 1993	1965- 1985	تحلیل محتوا	مقاله	فنلاند	خدمات کتابخانه، ذخیره و بازیابی اطلاعات	روش‌شناسی، رفتارهای اطلاع‌یابی، جستجوی اطلاعات
کومار ⁴ 1995	-	تحلیل محتوا	مقاله	آمریکا	فناوری اطلاعات، خدمات کتابخانه‌ای، مدیریت، مسائل مربوط به حرفه	چاپ و نشر، کتاب‌خوانی، خدمات تحویل مدرک، مدیریت پایگاه داده
کاجبرگ ⁵ 1996	1957- 1986	تحلیل محتوا	مقاله	دانمارک	مباحث کاربردی و کارکردی	ابعاد نظری و فلسفی
هوآن ون ⁶ (1996)	1994- 1985	تحلیل محتوا	مقاله	چین	ابعاد نظری و فلسفی، خدمات اطلاع‌رسانی	-

1 Atkins

2 Jarvelin & Vakkari

3 Buttlar

4 Kumar

5 Kagberg

6 Huanwen

نویسنده	دوره‌ی زمانی	روش	نوع مدرک	کشور مورد مطالعه	نتایج گرایش موضوعی پژوهش‌ها	خلاصه‌ای پژوهشی
کونا ¹ (1999)	-	تحلیل محتوا	مقاله	اسپانیا	بازیابی اطلاعات، خدمات کتابخانه‌ای	تاریخچه و نظریه
یونتار و یالواک ² (2000)	-	تحلیل محتوا	مقاله	ترکیه	فناوری اطلاعات، خدمات کتابخانه‌ای	-
آلمنا ³ (2001)	1996-2000	تحلیل محتوا	مقاله	آفریقا	فناوری اطلاعات، چاپ و نشر، مدیریت پیشینه‌ها	-
یوزن ⁴ (2002)	1980-1999	کتاب‌سنجی	مقاله	اروپای شرقی	کتاب‌سنجی، علم‌سنجی و اطلاع‌سنجی	-
تیو، ابریزاه و کیران ⁵ (2002)	2000-1996	تحلیل محتوا	مقاله	مالزی	منابع اطلاعاتی، بازیابی اطلاعات ماشینی، نشر الکترونیکی	-
راجستر ⁶ و واکری (2003)	1965-1985	تحلیل محتوا	مقاله	استرالیا، چین، فنلاند، ترکیه	ذخیره و بازیابی اطلاعات، خدمات اطلاعاتی و کتابخانه‌ای	-
کوفوگیانکیس، اسلیتر و کروملی ⁷ (2004)	2001	پیمایشی	مقاله	کانادا	دسترسی به اطلاعات و بازیابی، مجموعه‌سازی، مدیریت، آموزش	-
نصیر و محمود ⁸ (2009)	1998-2007	تحلیل محتوا	مقاله	پاکستان	صنعت، حرفه و آموزش، فناوری اطلاعات و فناوری کتابخانه، مبانی نظری	استفاده از اطلاعات، انتشارات و مسائل حقوقی، مدیریت

1 Cona

2 Yontar & Yalvac

3 Alemna

4 Uzun

5 Tiew, Abrizah & Kiran

6 Rochester

7 Koufogiannakis, Slater & Crumley

8 Naseer & Mahmood

نویسنده	دوره‌ی زمانی	روش	نوع مدرک	کشور مورد مطالعه	نتایج گرایش موضوعی پژوهش‌ها	خلاصه‌ای پژوهشی
گور ¹ و دیگران (2008)	1991-2007	تحلیل محتوا و کتاب‌سنجی	مقاله	آمریکا	کاربران کتابخانه، منابع یا مجموعه‌ها، خدمات عمومی	تاریخچه‌ی کتابخانه یا کتابداری، سازماندهی دانش یا اطلاعات، مبانی نظری، ساختار دانش یا اطلاعات
بلسینگر و ریکاج ² (2010)		تحلیل محتوا	مقاله	انگلستان	پژوهش در کتابداری، فناوری اطلاعات، فعالیت‌های کتابخانه‌ای	-
استاسا، کسیدی، ارجیا و ینگ ³ (2011)	2007-1988	تحلیل محتوا	مقاله	آمریکا	علم‌سنجی، کتاب‌سنجی، اینترنت	-
میتال ⁴ (2011)	1990-2010	تحلیل محتوا	مقاله	هند	کتابخانه، خدمات کاربران، فهرست‌نویسی، بازیابی اطلاعات، آموزش کتابخانه	-
آهارنی ⁵ (2012)	2007-2008	تحلیل محتوا	مقاله	آمریکای شمالی	فناوری اطلاعات، روش‌شناسی، علم اطلاعات اجتماعی	ذخیره‌سازی، انتقال و استفاده از اطلاعات
راهول ⁶ (2012)	2002-2011	تحلیل محتوا	مقاله	هند	علم‌سنجی، کتاب‌سنجی و وب‌سنجی، مطالعات کاربران، مدیریت کتابخانه، آموزش	مجموعه‌سازی، توسعه‌ی مجموعه، خدمات فنی، سواد اطلاعاتی
وایلیا و کاتور ⁷ (2012)	2008	تحلیل محتوا	مقاله	انگلستان، آمریکا	ذخیره و بازیابی اطلاعات، کتابخانه‌های دیجیتالی، وب‌سنجی، رفتار جستجوی اطلاعات، آموزش	تاریخچه‌ی کتابخانه، منابع مرجع، نگهداری از مجموعه، ساختمان کتابخانه، استفاده از منابع و به اشتراک‌گذاری منابع

1 Gore

2 Blessinger and Hrycaj

3 Stasa, Cassidy, Erjia & Ying

4 Mittal

5 Aharony

6 Rahul

7 Walia & Kaur

نویسنده	دوره‌ی زمانی	روش	نوع مدرک	کشور مورد مطالعه	نتایج گرایش موضوعی پژوهش‌ها	خلاصه‌های پژوهشی
پارک و سونگ ¹ (2013)	1970-2012	تحلیل محتوا	مقاله	کره	خدمات اطلاعاتی، ارزیابی کتابخانه، اینترنت	رده‌بندی و فهرست-نویسی
ادوور ² (2013)	2010-2013	کتاب‌سنجی	مقاله	آفریقا	فناوری اطلاعات، کتابداری عمومی، استفاده از کتابخانه، کتابداری علمی، رفتار جستجوی اطلاعات	به اشتراک گذاشتن منابع، کارکنان کتابخانه، مدیریت منابع، خدمات فنی
تیومالا، جارولین و واکاری ³ (2014)	1965-2005	تحلیل محتوا	مقاله	مالزی	ذخیره و بازیابی اطلاعات، ارتباطات علمی، خدمات فنی، رفتار اطلاعاتی	-
لئو ⁴ (2015)	2004-2013	تحلیل محتوا	مقاله	آمریکا	سواد اطلاعاتی، رفتار اطلاعاتی و ارتباطات علمی	-

مروری بر پژوهش‌های صورت گرفته در ایران نشان می‌دهد که 6 پایان‌نامه و 10 مقاله به تجزیه و تحلیل محتوای مقالات مجلات علم اطلاعات و دانش‌شناسی به منظور بررسی موضوعات پژوهشی این رشته پرداخته‌اند که نتایج این بررسی‌ها در جدول 2 آمده است. بررسی گرایش موضوعی این پژوهش‌ها بیانگر پراکندگی موضوعی مقالات این حوزه در دوره‌های زمانی مختلف بوده است.

1 Park and Song

2 Edewor

3 Tuomaala & Järvelin & Vakkari

4 Luo

جدول 2: بررسی روند موضوعی مقالات منتشر شده در مجلات در ایران

نتایج		نوع مدرک	روش	دوره زمانی	نویسنده
خلاهای پژوهشی	گرایش موضوعی پژوهشها				
-	اطلاعات، کامپیوتر، ذخیره و بازیابی رایانه‌ای اطلاعات	پایان‌نامه	تحلیل محتوا	1364-1368	رضایی افخم (1372)
ادبیات کودکان	کتابخانه‌ها، اطلاع‌رسانی، کتاب و کتاب‌خوانی، فهرست‌نویسی و رده‌بندی	مقاله	کتاب‌سنجی	1358-1374	احمدی لاری و فرزین (1376)
سازمان و مدیریت، آموزش، کتاب‌سنجی و اطلاع‌سنجی	چاپ و نشر، کتابداری و اطلاع‌رسانی، نظام‌های اطلاعاتی و فناوری اطلاعات	پایان‌نامه	پیمایشی	1370-1374	ملیح (1376)
پژوهش، اطلاع‌رسانی و کتابداری	کتابخانه‌ها، منابع اطلاعاتی، اطلاعات	مقاله	پیمایشی	1357-1372	کاتوزیان (1378)
کاربردها و نظام‌های اطلاعاتی، رسانه‌های دیداری، شنیداری و غیر چاپی	شبکه‌های اطلاع‌رسانی، نظام‌های منطقه‌ای و کنسرسیوم‌ها، نرم‌افزار و برنامه‌نویسی	مقاله	تحلیل محتوا	1375-1377	یوسفی (1379)
کنترل کتابشناختی، فناوری در کتابخانه، ساختمان و تجهیزات کتابخانه	کتابخانه و مراکز منابع، حرفه‌ی کتابداری، ارتباط اطلاعاتی	پایان‌نامه	تحلیل محتوا	1347-1377	نیازی (1380)
خواندن، خدمات فنی	مواد و منابع، رکوردهای کتابشناختی، ذخیره و بازیابی رایانه‌ای اطلاعات	مقاله	کتاب‌سنجی و تحلیل استنادی	1369-1379	تیمورخانی (1381)
تولید و اشاعه‌ی اطلاعات	نظام اطلاعاتی، علوم اطلاع‌رسانی و سند پردازی، کتابخانه‌ها و خدمات اطلاع‌رسانی	مقاله	تحلیل استنادی	1351-1381	شهرباری (1385)
-	فناوری اطلاعات و ارتباطات، ذخیره و بازیابی اطلاعات، کاربران کتابخانه	پایان‌نامه	کتاب‌سنجی	-	اصل کیا (1385)
فناوری کتابخانه	مواد و منابع، کتابداری و اطلاع‌رسانی، حرفه‌ی کتابداری	مقاله	کتاب‌سنجی و تحلیل محتوا	1379-1383	عبدالمجید (1387)
مدیریت، ساختمان و تجهیزات	کتابخانه، منابع اطلاعاتی، عملیات کتابداری	مقاله	تحلیل محتوا		نوذری (1387)
ساختمان کتابخانه	ذخیره و بازیابی رایانه‌ای اطلاعات	مقاله	کتاب‌سنجی و تحلیل استنادی	2006-2002	افقه‌ی و باقری (1387)
ساختمان و تجهیزات کتابخانه	کتابخانه‌ها و مراکز منابع، ذخیره و بازیابی رایانه‌ای اطلاعات، و فناوری اطلاعات	پایان‌نامه	تحلیل محتوا	1385-1386	سلک (1388)
سازمان کتابخانه، ارتباط اطلاعاتی، خواندن	کتابخانه‌ها و مراکز منابع، خدمات اطلاع‌رسانی، مواد و منابع، وب و اینترنت	مقاله	پیمایشی و تحلیل محتوا	1377-1387	اردلان افخاری و چشمه سهرابی (1389)
خدمات مرجع، مجموعه‌سازی، محیط کتابخانه، خودکارسازی کتابخانه‌ها، خدمات‌رسانی به معلولان	اینترنت، موتورهای جستجو، کتاب‌سنجی، علم‌سنجی، وب‌سنجی، تحلیل استنادی	مقاله	تحلیل محتوا	2000-2011	خاصه (1391)
پیشینه‌های کتابشناختی، دانش و آموزش	کتاب‌سنجی، علم‌سنجی و وب‌سنجی	پایان‌نامه	تحلیل محتوا	1384-1388	سیامکی (1391)

2. بررسی روند موضوعی پایان‌نامه‌ها

بررسی پژوهش‌های انجام شده در خارج از کشور نشان می‌دهد که 10 مقاله به تحلیل محتوای پایان‌نامه‌های علم اطلاعات و دانش‌شناسی به منظور تعیین روند موضوعی پژوهش‌های این رشته پرداخته‌اند. این پژوهش‌ها محتوای پایان‌نامه‌ها را از نظر نویسندگان، سال انتشار، موقعیت جغرافیایی، روش‌های پژوهش، پوشش موضوعی و مشخصات ظاهری مورد بررسی قرار داده‌اند. یافته‌ها نشان می‌دهد که گرایش موضوعی پایان‌نامه‌ها در بازه‌های زمانی مختلف یکسان نبوده و در طول سال‌های مورد بررسی بیشتر متوجه مباحث عملی و کاربردی بوده و کمتر به موضوعات نظری و فلسفی پرداخته شده است. شرح نتایج این مطالعات در جدول 3 ذکر شده است.

جدول 3: بررسی روند موضوعی پایان‌نامه‌ها در خارج از کشور

نویسنده	دوره‌ی زمانی	روش	نوع مدرک	کشور مورد مطالعه	گرایش موضوعی پژوهش‌ها	نتایج خلاصه‌ای پژوهشی
مومه ¹ (1996)	1977-1992	تحلیل محتوا	مقاله	نیجریه	مطالعات مربوط به کتابخانه‌ها و استفاده‌کنندگان	-
هان گودی ² (1997)	1987-1996	تحلیل محتوا	مقاله	مجارستان	شبه‌های کامپیوتری، توصیف عملیات و کارایی آن‌ها و دیسک‌های فشرده	-
عبدولایه ³ (2002)	1994-2000	تحلیل محتوا	مقاله	مالزی	فناوری اطلاعات، رفتار اطلاع‌یابی، آموزش کتابخانه	تاریخ کتابخانه‌ها، جستجوی اطلاعات، فهرست‌نویسی و رده‌بندی
فوسو ⁴ و آلمنا (2006)	1998-2005	تحلیل محتوا	مقاله	آفریقا	مدیریت مجموعه، نظام‌های هدایت کاربر، مدیریت، خودکارسازی کتابخانه، امنیت کتابخانه، خدمات به کاربران خاص	-
الیو و اببا ⁵ (2009)	1996-2008	تحلیل محتوا و کتاب‌سنجی	مقاله	نیجریه	علم اطلاعات، مدیریت کتابخانه، منابع کتابخانه، کتابخانه‌های دانشگاهی	تاریخچه‌ی کتابخانه، انجمن کتابداری، حرفه‌ی کتابداری، خدمات کتابخانه برای کودکان و نوجوانان
چندراشکارا و رامسش ⁶ (2009)	1957-2008	تحلیل محتوا	مقاله	هند	کتاب‌سنجی، علم‌سنجی و اطلاع‌سنجی، مدیریت کتابخانه، کتابخانه‌های دانشگاهی، نظام‌های اطلاعاتی	آموزش علم کتابخانه و اطلاعات، کتابخانه‌های تخصصی، منابع مرجع
رشمما ⁷ (2011)	1975-2009	تحلیل محتوا	مقاله	هند	استفاده از کتابخانه، مطالعات مربوط به کاربران، آموزش، کتابخانه‌های عمومی و دانشگاهی، بازیابی اطلاعات	آموزش کاربران، نسخه‌های خطی، فلسفه و نظریه، کتابخانه‌ی ملی، انجمن‌های کتابخانه، مطالعات میان-رشته‌ای، آرشیو

1 Mommoh

2 Hangodi

3 Abdoulaye

4 Fosu

5 Aliyu and Abba

6 Chandrashekara & Ramasesh

7 Reshma

نویسنده	دورهی زمانی	روش	نوع مدرک	کشور مورد مطالعه	گرایش موضوعی پژوهشها	نتایج خلاصهای پژوهشی
کسیدی ¹ و دیگران (2011)	2009-1930	تخصیص پنهان دیریکله ²	مقاله	آمریکای شمالی	تاریخ کتابخانهها، تحلیل استنادی، رفتار اطلاع یابی، بازیابی اطلاعات، استفاده ی کاربران	مطالعات مربوط به کتابخانهها
تاوامنی و پوشپاراج ³ (2013)	2007-2011	تحلیل محتوا	مقاله	هند	منابع و خدمات اطلاعاتی، کتابخانههای دانشگاهی	کتابخانههای عمومی، فناوری اطلاعات و ارتباطات، آموزش کتابداری
زونگ ⁴ و دیگران (2013)	1994-2011	تحلیل محتوا	مقاله	چین	منابع اطلاعاتی، وبسنجی، بازیابی اطلاعات، مدیریت دانش، شبکههای اجتماعی	کتابسنجی

یافتههای جدول 4 نشان می دهد که 7 مقاله و 7 پایان نامه به تجزیه و تحلیل محتوای پایان نامه های علم اطلاعات و دانش شناسی به منظور بررسی موضوعات پژوهش های این رشته پرداخته اند. پراکندگی موضوعی پایان نامه ها نشان داد که انتخاب موضوع غالباً بر اساس نیاز یا مشکلات این رشته نبوده و بر مبنای گرایش های ارائه شده در گروه های آموزشی نیز قرار نداشتند، بلکه بیشتر بر پایه ی معیارهای دیگری از جمله علائق شخصی پژوهشگر استوار بوده است. این امر در تعداد قابل توجهی از پایان نامه هایی که به بحث درباره ی کلیات با موضوعاتی خارج از این حوزه پرداخته اند، مشاهده شد. این امر، عدم هماهنگی و برنامه ریزی صحیح در انتخاب موضوعات پایان نامه ها را نشان داد. به عبارت دیگر احتمالاً سهولت کار عامل مهمی در گزینش موضوع پایان نامه بوده است (اکرمی، 1371؛ علومی، 1383).

1 Cassidy

2 Latent Dirichlet Allocation (LDA)

3 Thavamani & Pushparaj

4 Zong

جدول 4: بررسی روند موضوعی پایان‌نامه‌ها در ایران

نویسنده	دوره‌ی زمانی	روش	نوع مدرک	نتایج
اکرمی (1371)	1355-1370	تحلیل محتوا	پایان‌نامه	گرایش موضوعی پژوهش‌ها
کیان‌مهر 1376	1366-1375	تحلیل محتوا	پایان‌نامه	مراجع، انواع کتابخانه‌ها، مدیریت
آزاد و منصوریان (1380)	1994-1999	تحلیل محتوا	مقاله	سازماندهی، ذخیره و بازیابی اطلاعات، انواع کتابخانه‌ها
محسن‌زاده (1381)	از آغاز تا 1387	تحلیل محتوا و کتاب‌سنجی	پایان‌نامه	فناوری اطلاعات و ارتباطات، کتابخانه‌های دانشگاهی
علمی (1383)	1365-1373	تحلیل محتوا، پیمایشی	مقاله	منابع مرجع، سازماندهی منابع
آذرانفر (1385)	1373-1382	تحلیل محتوا	پایان‌نامه	آرشیو، آموزش کتابداری، ذخیره و بازیابی اطلاعات، ادبیات کودکان و نوجوانان، چاپ و نشر
حسین‌پناه (1386)	-	تحلیل محتوا	پایان‌نامه	کتابخانه‌ها، منابع کتابخانه‌ای، حرفه‌ی کتابداری، استفاده از کتابخانه و کاربران، فناوری اطلاعات
سیدین و باب الحوائجی (1388)	1372-1386	تحلیل محتوا	مقاله	خدمات کتابخانه‌ای و استفاده از آن
وزیر پور کشمیری، سده‌هی و صابری (1389)	1380-1386	تحلیل محتوا	مقاله	کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی، فناوری اطلاعات و ارتباطات، منابع کتابخانه‌ای، سازماندهی منابع
شرفی (1390)	1390-1384	فیش‌برداری	پایان‌نامه	فناوری اطلاعات و ارتباطات، کتابخانه‌های مجازی و دیجیتالی
شرفی و نورمحمدی (1391)	2006-2010	تحلیل محتوا	مقاله	کتابداری، بازیابی اطلاعات، کتاب‌سنجی، موتورهای جستجو، منابع اطلاعاتی
جبرئیل‌زاده (1391)	از آغاز تا سال 1390	پیمایشی تحلیلی	پایان‌نامه	کتابداری، بازیابی اطلاعات، کتاب‌سنجی، صنعت اطلاعات
شرفی، علی‌پور و جلالی (1392)	1384-1388	پیمایش توصیفی و تحلیل محتوا	مقاله	کتابداری، بازیابی اطلاعات، کتاب‌سنجی
شیرزاد، حسین‌پناه و جوکار (1393)	1384-1390	تحلیل محتوا	مقاله	خدمات کتابخانه‌ای و استفاده از آن
گل‌پاش (1394)	1388-1393	تحلیل محتوا	پایان‌نامه	کتاب‌درمانی، زبان‌شناسی، معماری اطلاعات

3. بررسی روند موضوعی مقالات همایش‌ها و کنفرانس‌ها

بررسی پژوهش‌های صورت گرفته نشان می‌دهد که 2 مقاله در خارج از کشور و 4 مقاله در ایران به تجزیه و تحلیل محتوای مقالات ارائه شده در همایش‌ها و کنفرانس‌های علم اطلاعات و دانش‌شناسی به منظور بررسی موضوعات پژوهش‌های این رشته پرداخته‌اند. در این پژوهش‌ها، تعداد و زمان برگزاری همایش‌های علم اطلاعات و دانش‌شناسی و موضوع مقالات ارائه شده مورد بررسی قرار گرفته است که نتایج آن در جدول 5 و 6 آمده است.

جدول 5: بررسی مقالات همایش‌ها و کنفرانس‌ها در خارج از کشور

نویسنده	دوره‌ی زمانی	روش	نوع مدرک مطالعه	کشور مورد مطالعه	نتایج	
					گرایش موضوعی پژوهش‌ها	خلاصه‌های پژوهشی
یاسهیکو ¹ (1996)	-	تحلیل محتوا و کتاب‌سنجی	مقاله	ژاپن	کتاب‌سنجی، نظام‌های اطلاعاتی، بازیابی اطلاعات	-
گارنر، دیویدسون و ویلیامز ² (2008)	-	تحلیل محتوا	مقاله	آمریکای شمالی	فناوری اطلاعات، صنعت پیاپی‌ها، مدیریت پیاپی‌ها	به اشتراک گذاری منابع، مجموعه‌سازی، آینده‌ی پیاپی‌ها، دسترسی در مقابل مالکیت

جدول 6: بررسی مقالات همایش‌ها و کنفرانس‌ها در ایران

نویسنده	دوره‌ی زمانی	روش	نوع مدرک مطالعه	گرایش موضوعی پژوهش‌ها	نتایج	
					خلاصه‌های پژوهشی	گرایش موضوعی پژوهش‌ها
کاتوزیان (1375)	1375-1357	پیمایشی	مقاله	کتابخانه‌ها، نظام‌های اطلاعاتی، خدمات اطلاعاتی، کتابداری، بازیابی اطلاعات، آموزش	پژوهش اطلاع‌رسانی / کتابداری	
کاتوزیان (1385)	از آغاز تا 1385	پیمایشی	مقاله	خدمات اطلاع‌رسانی، ذخیره و بازیابی اطلاعات، آموزش اطلاع‌رسانی و کتابداری، کتابخانه‌ها	آرشیو	
سپهر و شادمان‌فر (1388)	1379-1385	تحلیل محتوا	مقاله	ذخیره و بازیابی رایانه‌ای اطلاعات، فناوری اطلاعات و ارتباطات، کلیات کتابداری و اطلاع‌رسانی	کتابخانه‌های تخصصی، مراکز آرشیوی، تحویل مدرک، کتاب، مواد دیداری شنیداری، خدمات مرجع	
علی‌پور و خاصه (1390)	1386-1388	تحلیل محتوا	مقاله	فهرست‌نویسی و رده‌بندی، اینترنت، نشر و ناشران، کتاب‌سنجی	خدمات مرجع، محیط کتابخانه، کتابخانه برای معلولان، کتابخانه‌های عمومی، کتابخانه‌های دانشگاهی و پژوهشی	

1 Yasuhiko

2 Garner, Davidson&Williams

4. بررسی نقشه‌ی موضوعی علم اطلاعات و دانش‌شناسی

مروری بر پژوهش‌های صورت گرفته نشان می‌دهد که در خارج از کشور 2 مقاله و در ایران 3 مقاله به ترسیم نقشه‌ی موضوعی و شناسایی موضوعات علم اطلاعات و دانش‌شناسی پرداخته‌اند که نتایج یافته‌های این پژوهش‌ها در جدول 7 و 8 قابل مشاهده است.

جدول 7: بررسی نقشه‌ی موضوعی رشته در خارج از کشور

نویسنده	روش	نوع مدرک	کشور مورد مطالعه	طبقه‌بندی موضوعات
دونگ‌سونگ ¹ (2005)	تحلیل محتوا	مقاله	کره‌ی جنوبی	جنبه‌های عمومی کتابداری / حق مؤلف / آموزش کتابخانه / روش‌شناسی / مدیریت مجموعه، خدمات اطلاعاتی / مرجع، مطالعه‌ی اطلاعات کاربران / اقتصاد اطلاعات / جامعه‌ی اطلاعاتی / ارتباطات علمی / رده‌بندی، چکیده‌نویسی / نظام اطلاعاتی / فناوری / پایگاه داده، بازیابی اطلاعات / جستجوی اطلاعات / ارزیابی اطلاعات / کتابخانه‌های دیجیتال، منابع اینترنتی / چندرسانه‌ای، اطلاع‌سنجی، منابع آرشیو
زینس ² (2007)	دلفی	مقاله	آمریکا	کلیات، منابع، کارگزاران دانش، محتوای منابع، کاربردهای دانش، پردازش اطلاعات، فناوری‌ها، حوزه‌های دانش، سازماندهی منابع، کاربران

جدول 8: بررسی نقشه‌ی موضوعی رشته در ایران

نویسنده	روش	نوع مدرک	طبقه‌بندی موضوعات
باب‌الحوایجی و دیگران (1392)	دلفی	مقاله	کلیات علم اطلاعات، آموزش، روش‌شناسی، کتابخانه‌ها و مراکز منابع، مدیریت کتابخانه‌ها، خدمات فنی، خدمات کاربر، مطالعات کاربران، بازیابی اطلاعات، کتابخانه و فناوری اطلاعات، صنعت نشر و توزیع، مسائل اجتماعی اطلاعات، مسائل اخلاقی و قانونی، مدیریت دانش
ثابت پور و دیگران (1394)	تحلیل محتوا و علم‌سنجی	مقاله	علم‌سنجی، روش تحقیق، سازماندهی اطلاعات، منابع اطلاعاتی، روان‌شناسی در علم اطلاعات، آموزش، مدیریت، علم اطلاعات و دانش‌شناسی در وب، مدیریت دانش، کتابخانه‌های دانشگاهی، خدمات اطلاعاتی، مبانی نظری و فلسفی علم اطلاعات و دانش‌شناسی، مدیریت مجموعه
منصوریان (1388)		مقاله	مبانی کتابداری و اطلاع‌رسانی، کاربرد سایر علوم در این رشته، رسالت‌های کتابداران، انواع کتابخانه‌ها، ساختمان کتابخانه‌ها، حوزه‌های کار و فعالیت برای دانش‌آموختگان این رشته، راه‌های فراروی کتابداری و اطلاع‌رسانی، مشخصه‌های متمایزکننده‌ی آن از رشته‌های مشابه، مهارت‌های کتابدار موفق، شاخص‌هایی از پیشرفت کتابداری

1 Dong&Sung

2 Zins

5. بررسی روند موضوعی متون رشته به صورت ترکیبی (شامل مقالات، پایان نامه‌ها، طرح‌های پژوهشی و کتاب‌ها)

بررسی پژوهش‌های انجام شده نشان می‌دهد که 5 مقاله و 1 پایان‌نامه در خارج از کشور و 1 پایان‌نامه و 2 مقاله در ایران به تحلیل محتوای متون رشته‌ی علم اطلاعات و دانش‌شناسی شامل کتاب‌ها، مقالات مجلات، مقالات کنفرانس‌ها، طرح‌های پژوهشی و پایان‌نامه‌ها، به منظور دستیابی به گرایش موضوعی پژوهش‌های این رشته پرداخته‌اند. نتایج بررسی‌ها گرایش موضوعی و خلأهای پژوهشی رشته را در دوره‌های زمانی مختلف نشان داد که در جدول 9 و 10 عنوان شده است. شاو، ژنگ و لی (2015) بر این باورند که ظهور فناوری‌های جدید باعث جایگزینی موضوعات جدید به جای موضوعات سنتی در این رشته شده است و در پژوهش‌های صورت گرفته در این حوزه در سال‌های اخیر، پرداختن به موضوع «اطلاعات» بسیار محبوب‌تر از پرداختن به موضوع «کتابخانه» بوده است.

جدول 9: بررسی روند موضوعی متون رشته به صورت ترکیبی در خارج از کشور

نویسنده	دوره‌ی زمانی	روش	نوع مدرک	کشور مورد مطالعه	تاریخ	خلاصه‌ی پژوهشی
آیزنبرگ ¹ 1988	-	تحلیل محتوا	مقاله	آمریکا	فناوری، مدیریت، خدمات حرفه‌ای، تحقیق و نظریه	-
آیزنبرگ و دیگران (1990)	1990	تحلیل محتوا	مقاله	آمریکا	فناوری، مدیریت، خدمات، آموزش حرفه‌ای و پژوهش	-
یوهای ² (2005)	1961-2002	تحلیل محتوا	پایان‌نامه	مالزی	کتابخانه‌ها، فعالیت‌ها و علوم اطلاعات	ارتباطات علمی و حرفه‌ای، آموزش علم کتابخانه و اطلاعات
بلسینگر و فراسیر ³ (2007)	1994-2004	تحلیل محتوا و کتاب‌سنجی	مقاله	انگلستان	عملکردهای کتابخانه، پژوهش در کتابداری و اطلاع‌رسانی، حرفه‌ی کتابداری، فناوری	چاپ و نشر، چکیده-نویسی و نمایه‌سازی
سیو کومرن ⁴ و دیگران (2011)	-	پیمایشی	مقاله	هند	فناوری اطلاعات و ارتباطات، منابع الکترونیکی، کتابخانه‌های دیجیتال، کتاب‌سنجی / علم‌سنجی / وب‌سنجی	کتابخانه‌های عمومی، مدیریت کتابخانه
شاو، ژنگ و لی ⁵ (2015)	2008-2012	تحلیل محتوا و کتاب‌سنجی	مقاله	چین	کتابخانه‌های دیجیتال، خدمات اطلاعاتی، بازیابی اطلاعات، منابع اطلاعاتی، تحلیل استنادی، هوش رقابتی	-

1 Eisenberg

2 Yeoh Hai

3 Blessinger & Frasier

4 Sivakumaren

5 Xiao, Zhang & Li

جدول 10: بررسی روند موضوعی متون رشته به صورت ترکیبی در ایران

نویسنده	دوره‌ی زمانی	روش	نوع مدرک	نتایج	خلاهای پژوهشی
کاتوزیان (1374)	1372-1357	پیمایشی	پایان نامه	منابع اطلاعاتی، سازماندهی منابع اطلاعاتی، کتابخانه‌ها	-
حری (1378)	از آغاز تا سال 1377	کتاب‌سنجی	مقاله	اطلاع‌رسانی، کتابخانه‌ها، کتاب‌شناسی، استفاده از خدمات، فناوری اطلاعات	مجموعه‌سازی، مدیریت، نسخه‌شناسی
حری (1381)	1347-1378	کتاب‌سنجی، تحلیل محتوا	مقاله	اطلاع‌رسانی، فناوری اطلاعات، مبانی کتابداری	افراد

6. دیگر پژوهش‌ها: بررسی روند موضوعی کتاب‌ها، سرفصل‌های درسی و

اولویت‌های پژوهشی

ساراهوپیت¹ (2004) در پژوهشی به بررسی اولویت‌های پژوهشی در علم اطلاعات و دانش‌شناسی پرداخت. نتایج نشان داد که نیازهای پژوهشی افراد جامعه‌ی علم اطلاعات و دانش‌شناسی بسیار متنوع بوده است. برونستاین (2009) به تجزیه و تحلیل برنامه‌های درسی ارائه شده در دانشکده‌های علم اطلاعات و دانش‌شناسی در سراسر جهان پرداخت. یافته‌ها بیانگر آن است که بیش‌ترین توجه دروس به موضوع «اطلاعات» به طور کلی و بعد از آن به موضوع «فناوری» با تأکید بر نیاز کاربران معطوف بود. در برنامه‌های درسی این رشته موضوعات مربوط به «کتابخانه» کم‌تر مورد تأکید بوده و به موضوعات میان رشته‌ای توجه بیشتری صورت گرفته بود. جزئیات مربوط به یافته‌های این پژوهش‌ها در جدول 11 آمده است.

جدول 11: پژوهش‌های صورت گرفته در خارج از کشور

نویسنده	دوره‌ی زمانی	روش	منابع مورد بررسی	نوع مدرک	کشور مورد مطالعه	نتایج	خلاهای پژوهشی
ساراهوپیت ² (2004)	-	-	اولویت‌های پژوهشی	مقاله	انگلستان	فناوری اطلاعات و ارتباطات، خدمات اطلاعاتی الکترونیکی، مدیریت اطلاعات / کتابخانه، نیازهای کاربران، سازماندهی رایانه‌ای اطلاعات	-
برونستاین ³ (2009)	-	تحلیل محتوا	برنامه‌های درسی	مقاله	-	اطلاعات، فناوری، موضوعات میان رشته‌ای	کتابخانه‌ها

1 Sarah & Pete

2 Sarah & Pete

3 Bronstein

کاتوزیان (1377)، اشرفی ریزی، کاظم پور و پاپی (1388) و امرایی، گرای و سیامکی (1392) با هدف کشف گرایش های موضوعی کتاب های فارسی علم اطلاعات و دانش شناسی، به بررسی عناوین کتب منتشر شده در این حوزه پرداختند. شرفی و نورمحمدی (1393) در پژوهش خود به تعیین پوشش موضوعی عناوین اولویت های پژوهشی حوزه علم اطلاعات و دانش شناسی پرداختند. یافته های این بررسی ها خلاهای پژوهشی در حوزه علم اطلاعات و دانش شناسی را نشان داد که نتایج آن در جدول 12 بیان شده است.

جدول 12: پژوهش های صورت گرفته در ایران

نویسنده	دوره ی زمانی	روش	منابع مورد بررسی	نوع مدرک	نتایج	
					گرایش موضوعی	خلاهای پژوهشی
کاتوزیان (1377)	1372-1375	پیمایشی	کتاب ها	مقاله	سازماندهی منابع اطلاعاتی، اطلاعات، نظام های اطلاع رسانی	فلسفه، سیاست و توسعه ی اطلاع رسانی کتابداری، حرفه ی اطلاع رسانی و کتابداری
اشرفی ریزی، کاظم پور و پاپی (1388)	1380-1387	پیمایشی	کتاب ها	مقاله	سازماندهی، فناوری کتابخانه، آموزش و تحقیق	افراد، چاپ و نشر، ساختمان و تجهیزات کتابخانه، استفاده از کتابخانه و استفاده-کنندگان

ادامه ی جدول 12: پژوهش های صورت گرفته در ایران

نویسنده	دوره ی زمانی	روش	منابع مورد بررسی	نوع مدرک	نتایج	
					گرایش موضوعی	خلاهای پژوهشی
امرایی، گرای و سیامکی (1392)	1387-1383	پیمایشی	کتاب ها	مقاله	سازماندهی منابع، منابع اطلاعاتی، کتابخانه ها، آرشیو، مرجع و خدمات اطلاع رسانی	نمایه سازی و چکیده نویسی، ساختمان و تجهیزات کتابخانه
شرفی و نورمحمدی (1393)	-	تحلیل محتوا	اولویت های پژوهشی	مقاله	کتابداری، بازیابی اطلاعات	فناوری اطلاعات، کتاب سنجی، منابع چاپی و الکترونیکی، مدیریت اطلاعات، رده بندی

نتیجه گیری

عواملی نظیر تنوع نیازهای پژوهشی در حوزه علم اطلاعات و دانش شناسی و محدودیت منابع انسانی و مالی، ضرورت کاربردی کردن نتایج پژوهش ها در این حوزه و جلوگیری از انجام پژوهش های غیرضروری و تکراری ایجاب می کند که به شناسایی اولویت های

پژوهشی در این رشته پرداخته شود. در این راستا، مروری بر مطالعاتی که به بررسی موضوعات پژوهشی رشته طی دوره‌های زمانی مختلف پرداختند، می‌تواند کمک شایانی به تعیین اولویت‌های پژوهشی این رشته نماید. تأملی بر پژوهش‌های صورت گرفته در این زمینه نشان می‌دهد که پژوهشگران در داخل و خارج از کشور همواره در صدد بررسی و تحلیل موضوعات پژوهشی رشته بوده‌اند. این مطالعات در خارج از ایران از دهه‌ی 1980 و در ایران از دهه‌ی 1360 آغاز شدند. از بررسی مطالعات صورت گرفته در این حوزه نکاتی استنباط می‌شود که در ادامه به آن‌ها اشاره می‌شود:

× مروری بر منابع مورد مطالعه نشان می‌دهد که بررسی موضوعات پژوهشی رشته به یک دوره‌ی زمانی خاص محدود نبوده و در تمامی دوره‌های زمانی، همواره توجه پژوهشگران را به خود جلب کرده است. بیش‌تر نتایج پژوهش‌های صورت گرفته در این زمینه به صورت مقاله‌ی علمی - پژوهشی منتشر شده است.

× روند انتشار مقالات و پایان‌نامه‌ها در این زمینه از نظر کمی و تا حدودی از نظر کیفی، رو به رشد و تکامل بوده و به ویژه در سال‌های اخیر، در آثاری که در این زمینه منتشر شده، این روند مشهود است. اگرچه تکرار و هم‌پوشانی در این پژوهش‌ها، به وضوح قابل مشاهده است.

× مروری بر مطالعات صورت گرفته در این زمینه نشان می‌دهد که این پژوهش‌ها عمدتاً مشابه عمل کرده‌اند و پایان‌نامه‌ها و مقالات نگاشته شده در این حوزه، در اکثر موارد الگوبرداری از آثار قبلی بوده و تنها جامعه‌ی پژوهش، تغییر یافته است. در بیش‌تر این مطالعات برای استخراج موضوعات پژوهشی رشته، به تجزیه و تحلیل کلمات موجود در عنوان، چکیده و کلیدواژه‌های مقالات و پایان‌نامه‌های این حوزه و تعیین بسامد این واژگان پرداخته‌اند. به این ترتیب واژگانی که بیش‌ترین فراوانی را داشتند به عنوان مهم‌ترین حوزه - های پژوهش در علم اطلاعات و دانش‌شناسی در نظر گرفته شده‌اند.

× مطالعه‌ی پژوهش‌های صورت گرفته در این زمینه بیانگر آن است که این مطالعات بیش‌تر در صدد بررسی موضوعات پژوهش‌های صورت گرفته در این رشته بوده و فقط به

این مسئله پرداخته‌اند که بیش‌ترین تعداد پژوهش‌ها به چه موضوعاتی اختصاص یافته و در چه زمینه‌های موضوعی، پژوهش‌های کم‌تری صورت گرفته است و به چه موضوعاتی اصلاً پرداخته نشده است. در هیچ کدام از منابع مورد بررسی میزان اهمیت موضوعات پژوهشی رشته مورد بررسی قرار نگرفته و به تعیین اولویتهای پژوهشی در حوزه‌ی علم اطلاعات و دانش‌شناسی پرداخته نشده است.

× نگاهی به منابع مورد مطالعه نشان می‌دهد که در بیش‌تر این پژوهش‌ها از روش تحلیل محتوا و کتاب‌سنجی به منظور بررسی محورهای پژوهشی رشته استفاده گردیده است. عدم تنوع روش‌های پژوهشی استفاده شده توسط پژوهشگران از نقاط ضعف این مطالعات است. در واقع در اکثر این پژوهش‌ها گرایش به سمت روش‌های کمی و پیمایشی بوده و از روش‌های کیفی مانند مصاحبه یا روش‌های ترکیبی استفاده نشده است.

× تحلیل پژوهش‌ها نشان می‌دهد بیش‌تر مقالات مورد بررسی (75 مقاله)، مقالات چاپ شده در مجلات علمی-پژوهشی بودند؛ درحالی که فقط دو مقاله‌ی همایشی مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته است. تعدادی از مقالات بازیابی شده، مقالات مستخرج از پایان‌نامه‌ها بوده که در صورت مشاهده‌ی هم‌پوشانی میان نتایج آن‌ها، از بررسی و ارائه‌ی یافته‌های این مقالات در پژوهش حاضر خودداری شده است.

× مشکل عمده‌ی پژوهش‌های صورت گرفته در این زمینه این است که دسته‌بندی‌های ارائه شده از موضوعات پژوهشی رشته جامعیت و کارایی لازم را نداشته و در این طبقه‌بندی‌ها، بسیاری از حوزه‌های موضوعی رشته نادیده گرفته شده و بیش‌تر بر مباحث سنتی تأکید شده است.

× مطالعه‌ی پژوهش‌های مورد بررسی نشان می‌دهد که در هر زمان بسته به شرایط مختلف، گرایش‌های پژوهشی در رشته‌ی علم اطلاعات و دانش‌شناسی تغییر کرده‌اند. به بیان دیگر در یک دوره زمانی خاص بعضی از موضوعات بیش‌تر مورد توجه قرار گرفته‌اند و به نوعی بحث روز این رشته محسوب شده‌اند و در مقابل مباحثی نیز مورد بی‌توجهی قرار گرفته و اهمیت خود را از دست داده‌اند.

× بررسی گرایش‌های موضوعی این پژوهش‌ها بیانگر پراکندگی موضوعی مجلات و پایان‌نامه‌های این حوزه در بازه‌های زمانی مختلف بوده است. پراکندگی موضوعی این پژوهش‌ها بیانگر این امر است که انتخاب موضوع غالباً بر اساس نیاز یا مسائل و مشکلات موجود در حوزه‌ی علم اطلاعات و دانش‌شناسی در کشور نبوده و در مواردی بر معیارهای دیگری از جمله علائق شخصی پژوهشگر استوار بوده است. به عبارت دیگر سهولت کار عامل مهمی در گزینش موضوع پژوهش‌ها بوده است (علمی، 1383).

× یافته‌ها نشان می‌دهد که گرایش موضوعی پژوهش‌ها در بازه‌ی زمانی مختلف یکسان نبوده و بیشتر متوجه مباحث و فعالیت‌های سنتی علم اطلاعات و دانش‌شناسی بوده است. در بسیاری از کشورهای جهان، آثار علمی و پژوهشی متوجه مباحث کاربردی بوده است و رویدادهای جاری، مسائل اجرایی و عملی در اولویت موضوعی قرار داشته‌اند. چین تنها کشوری است که در آن بیش‌تر گرایش به سوی پژوهش‌های نظری بوده است (هوآن ون، 1996؛ کاجبرگ، 1996).

× نگاهی به گرایش‌ها و خلأهای پژوهشی در رشته‌ی علم اطلاعات و دانش‌شناسی نشان می‌دهد که میزان گرایش به موضوعات مختلف در این حوزه در دوره‌های زمانی مختلف یکسان نبوده و تحت تأثیر تحولاتی که در رشته به وجود آمده است، از جمله ورود فناوری به این حوزه، روند گرایش به برخی از موضوعات از جمله «فهرست‌نویسی و رده‌بندی» در طول زمان سیر نزولی داشته و گرایش به برخی دیگر از موضوعات از جمله «فناوری اطلاعات و ارتباطات» سیر صعودی یافته و به تعدادی از موضوعات از جمله «ساختمان و تجهیزات کتابخانه»، «خدمات اطلاعاتی به معلولان» و «ادبیات کودکان» به ندرت پرداخته شده است.

باتوجه به نتایج به دست آمده از این پژوهش امیداست که پژوهشگران رشته با توجه به ظهور فناوری‌های جدیدی که باعث متحول شدن رشته شده است، به مطالعه و پژوهش در جهت رفع نیازهای جامعه پردازند و در پژوهش‌های خود به موضوعاتی پردازند که متناسب با نیاز جامعه و همگام با پیشرفت‌های فناوری در حوزه علم اطلاعات

ودانش‌شناسی باشند. این امر زمانی میسر می‌شود که نسبت به شناسایی و ارائه‌ی اولویت‌های پژوهشی در رشته اقدام شود. در صورتی که اولویت‌های پژوهشی در این رشته به دقت شناسایی و در اختیار پژوهشگران این حوزه قرار گیرند، می‌توان انتظار داشت که پژوهش‌های آینده با خلاقیت و نوآوری بیش‌تری همراه باشند، بستر لازم برای به کارگیری نتایج و یافته‌های پژوهش در جامعه فراهم شود و عرصه‌ی پژوهش کم‌تر شاهد دوباره کاری‌ها و انجام پژوهش‌های غیرضروری باشد.

فهرست منابع

1. آزاد، الف؛ منصوریان، ی. (1380). نگاهی به عناوین پایان‌نامه‌های دکترای کتابداری و اطلاع‌رسانی خارجی بین سال‌های 1994-1999. کتابداری، 35 (2)، 85-101.
2. آذرانفر، ج. (1385). تحلیل محتوای پایان‌نامه‌های تحصیلات تکمیلی رشته‌ی کتابداری و اطلاع‌رسانی فارغ-التحصیلان داخل کشور و فارغ‌التحصیلان خارج از کشور موجود در پایگاه‌های اطلاعاتی مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران در سال‌های 1382-1378. پایان‌نامه کارشناسی ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی. دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران شمال.
3. احمدی‌لاری، ر؛ فرزین، ف. (1376). بررسی مقاله‌های کتابداری و اطلاع‌رسانی 1374-1358، کتابداری، 31 (1)، 171-180.
4. اصل‌کیا، س. (1385). تحلیل اطلاعات کتابشناختی مقاله‌های کتابداری و اطلاع‌رسانی نمایه‌نامه‌ی استنادی علوم اجتماعی. پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی. دانشگاه فردوسی مشهد.
5. اشرفی‌ریزی، ح؛ کاظم‌پور، ز؛ پاپی، الف. (1388). بررسی انتشارات تخصصی غیر دولتی در حوزه‌ی کتابداری و اطلاع‌رسانی در سال‌های 1380-1387. فصلنامه‌ی کتابداری و اطلاع‌رسانی، 13 (2)، 18-31.
6. اردلان افتخاری، س؛ چشمه‌سهرابی، م. (1389). ارزیابی کمی و کیفی نشریه‌ی کتابداری و اطلاع‌رسانی آستان قدس رضوی از بهار 1377 تا بهار 1387. فصلنامه‌ی کتابداری و اطلاع‌رسانی، 51 (3)، 53-84.
7. افقهی، الف؛ باقری، م. (1387). بررسی روند موضوعی تحقیقات رشته‌ی کتابداری و اطلاع‌رسانی بر اساس اسنادهای 1996-2005 در مقالات سالنامه آریست در سال‌های 2002 تا 2006. پیام کتابخانه، 14 (4)، 5-23.
8. اکرمی، ر. (1371). ارزیابی پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد کتابداری از نظر کاربرد روش‌های تحقیق در آن‌ها از سال 1355-1370 در سه دانشگاه تهران، شیراز و علوم پزشکی ایران. پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی. دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران.
9. امرایی، م؛ گرای، الف؛ سیامکی، ص. (1392). گرایش موضوعی کتاب‌های تألیفی و ترجمه شده کتابداری و اطلاع‌رسانی طی سال‌های 1373-1387. فصلنامه مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات، 24 (3)، 78-91.
10. باب‌الحوایجی، ف؛ زارعی، ع؛ نشاط، ن؛ حریری، ن. (1392). نقشه‌ی دانش علم اطلاعات و دانش‌شناسی بر اساس مقوله‌بندی موضوعی اصلی و فرعی. مطالعات کتابداری و علم اطلاعات، 21 (13)، 1-24.
11. تیمورخانی، الف. (1381). تحلیل استنادی مقالات تألیفی فسنامه‌ی کتاب. فصلنامه‌ی کتاب، 13 (3)، 32-45.
12. ثابت‌پور، الف؛ فدایی، غ؛ نقشینه، ن؛ و قبادپور، و. (1394). بازنمون تصویری دانش در رشته‌ی کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران. فصلنامه‌ی پردازش و مدیریت اطلاعات، 30 (3)، 631-645.
13. جبرئیل‌زاده، حمیده (1391). نگاشت نقشه‌ی علمی کتابداری بر اساس پایان‌نامه‌های رشته‌ی کتابداری ایران. پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی. دانشگاه علامه طباطبائی، تهران.
14. حری، ع. (1385). اطلاع‌رسانی: نگرش‌ها و پژوهش‌ها. (چاپ دوم). تهران: کتابدار، 207.

15. حری، ع. (آبان 1378). بررسی گرایش موضوعی آثار علمی و پژوهشی رشته‌ی کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران از آغاز تا پایان سال 1377. مجموعه مقالات همایش کاربرد و توسعه‌ی فهرست‌های رایانه‌ای در کتابخانه‌های ایران. مقاله‌ی منتشر شده در کنفرانس فهرست‌های رایانه‌ای: کاربرد و توسعه، دانشگاه فردوسی (صص 5-25). مشهد: دانشگاه فردوسی مشهد؛ تهران: مرکز اطلاع‌رسانی و خدمات علمی وزارت جهاد سازندگی.
16. حری، ع. (1381). مطالعه‌ی میزان همبستگی موضوعی پایان‌نامه‌ها و مقالات فارسی در رشته‌ی کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران، مجله روان‌شناسی و علوم تربیتی، 32 (1)، 43-72.
17. حسین‌پناه، ع. (1386). بررسی گرایش موضوعی و روش پژوهش پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه‌های دولتی شهر تهران از سال 1385-1379. پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی. دانشگاه تهران
18. خاصه، ع. (1391). تحلیل محتوای مقالات کتابداری ایران در وب آو ساینس: در کجای تولید علم کتابداری جهان قرار داریم. فصلنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی، 3 (59)، 145-170.
19. دیانی، م. (1387). رواج مسئله‌سازی و افول مسئله‌یابی در تحقیقات کتابداری. کتابداری و اطلاع‌رسانی، 41 (1)، 3-1.
20. رضایی الف. (1372). بررسی روند موضوعی و تعیین موضوع‌ها و نشریات هسته‌ی مقاله‌های چکیده شده در لی‌زا بین سال‌های 1986-1999. پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی. دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران.
21. سپهر، ف؛ شادمان‌فر، س. (1388). تحلیل محتوای مقالات همایش‌های انجمن کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران از سال 79 تا پایان سال 85. دانش‌شناسی، 2 (4): 25-38.
22. سیامکی، ص. (1391). بررسی کمی و محتوایی مقالات تألیفی در مجلات علمی-پژوهشی و علمی-ترویجی حوزه‌ی کتابداری و اطلاع‌رسانی با تأکید بر گرایش‌های موضوعی، روش‌شناسی و ابزارهای گردآوری داده‌ها در این مقالات طی سال‌های 1384-1388. پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی. دانشگاه شهید چمران اهواز.
23. سیدین، م؛ باب‌الحوائجی، ف. (1388). تحلیل محتوای پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه آزاد اسلامی واحدهای تهران شمال، علوم تحقیقات اهواز و همدان در سال‌های 1372-1386. تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی، 1 (56)، 95-128.
24. شرفی، ع. (1390). تعیین فرایند زیست موضوعات و روش‌های پژوهش در پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد و دکترای رشته‌ی کتابداری و اطلاع‌رسانی از سال 1388-1384 در دانشگاه‌های دولتی ایران و مقایسه‌ی آن با اولویت‌های پژوهشی سال 1390-1389. پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی. دانشگاه علامه طباطبائی، تهران.
25. شرفی، ع؛ نورمحمدی، ح. (1391). تعیین فرایند زیست موضوعات پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد و دکترای رشته‌ی کتابداری و اطلاع‌رسانی موجود در پایگاه اطلاعاتی پروکوئست از سال 2010-2006. مطالعات کتابداری و علم اطلاعات، 19 (10)، 41-60.

26. شرفی، ع؛ نور محمدی، ح. (1393). تعیین پوشش موضوعی اولویت‌های پژوهشی علم اطلاعات و دانش‌شناسی. پژوهش‌نامه کتابداری و اطلاع‌رسانی، 4 (1)، 169-182.
27. شهریار، پ. (1385). تحلیل استنادی مقالات فصلنامه علوم اطلاع‌رسانی (1381-1351). فصلنامه‌ی کتاب، 17 (3)، 89-102.
28. عبدالمجید، الف. (1387). بررسی مقالات تألیفی حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی در مجلات فارسی علوم انسانی و اجتماعی، فصلنامه‌ی کتاب، 75، 55-70.
29. علومی، ط. (1383). ارزیابی پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد رشته‌ی کتابداری و اطلاع‌رسانی در دانشگاه‌های تربیت مدرس، تهران، علوم پزشکی در سال‌های 1365-1373. روانشناسی و علوم تربیتی، 83 (2)، 45-61.
30. علی‌پور، الف؛ خاصه، ع. (1390). تحلیل محتوای کارگاه‌ها و همایش‌های انجمن کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران دوره سوم 1386-1388. فصلنامه‌ی کتابداری و اطلاع‌رسانی، 14 (4)، 9-34.
31. فتاحی، ر. (اسفند 1388). خلاقیت در پژوهش: تحلیل عناصر و عوامل نوآوری در پژوهش در چارچوب نظریه‌های خلاقیت. مقاله‌ی منتشر شده در همایش پژوهش در کتابداری و اطلاع‌رسانی: رویکردها، رویه‌ها و کاربردها، تهران (صص 9-29). تهران: دانشگاه تربیت معلم.
32. فتاحی، ر. (1390). حکایت استفاده‌ی کاربردی از پژوهش‌ها در ایران. فصلنامه‌ی علوم و فناوری اطلاعات، 46 (4)، 777-779.
33. فتاحی، ر؛ بگلو، ر؛ آخشیکی، س. (1393). گذری و نظری بر گذشته، حال و آینده‌ی کتابداری و اطلاع‌رسانی در ایران: نگاهی به شکل‌گیری، دستاوردها و چالش‌های توسعه‌ی علم اطلاعات و دانش‌شناسی. شیراز: نامه‌ی پارسی.
34. کاتوزیان، الف. (1374). بررسی وضعیت متون فارسی کتابداری و اطلاع‌رسانی از بهمن ماه 1357 تا پایان سال 1372. پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران.
35. کاتوزیان، الف. (1375). گردهمایی‌های برگزار شده کتابداری و اطلاع‌رسانی در ایران در فاصله‌ی سال‌های 1357-1375. پیام کتابخانه، 6 (4)، 28-34.
36. کاتوزیان، الف. (1377). بررسی کتاب‌های فارسی کتابداری و اطلاع‌رسانی از سال 1357 تا پایان سال 1372. کتابداری، دفتر 28-29، 29-44.
37. کاتوزیان، الف. (1378). گردهمایی‌هایی برگزار شده کتابداری و اطلاع‌رسانی مجلات فارسی ایران در فاصله‌ی سال‌های 1357-1372. فصلنامه‌ی کتاب، 10 (10)، 46-52.
38. کاتوزیان، الف. (1385). گردهمایی‌های کتابداری و اطلاع‌رسانی از آغاز تا خرداد 1385. فصلنامه‌ی کتاب، 6 (4)، 98-108.
39. کیان‌مهر، ش. (1376). بررسی روند موضوعی پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه‌های مستقر در تهران طی سال‌های 1366-1375. پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران.

40. محسن زاده کوایم، الف. (1381). تعیین تجربی معادلهی فرآیند زیست موضوعات و روش های پژوهش پایان نامه های علوم کتابداری و اطلاع رسانی ایران تا پایان سال 1381. پایان نامه ی کارشناسی ارشد علم اطلاعات و دانش شناسی، دانشگاه تهران.
41. ملیح، س. (1376). تحلیل محتوای مقالات کتابداری و اطلاع رسانی در نشریات ادواری فارسی منتشر شده در سال های 1374-1370. پایان نامه کارشناسی ارشد علم اطلاعات و دانش شناسی، دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران.
42. منصوریان، ی. (1388). صدجستاربنیادی در کتابداری و اطلاع رسانی. کتاب ماه کلیات، 6 (138)، 62-75.
43. نوذری، س. (1387). بررسی گرایش موضوعی مقالات دایره المعارف کتابداری و اطلاع رسانی، فصلنامه کتاب، 74، 60-53.
44. نیازی، س. (1380). بررسی گرایش های موضوعی نشریات کتابداری و اطلاع رسانی در سال های 1377-1347. پایان نامه ی کارشناسی ارشد علم اطلاعات و دانش شناسی، دانشگاه تهران.
45. وزیرپور کشمیری، م؛ سدهی، م؛ صابری، م. (1389). تحلیل محتوای چکیده ی پایان نامه های کارشناسی ارشد کتابداری دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال و علوم و تحقیقات از سال 1386-1380. فصلنامه ی مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات، 23 (89)، 113-128.
46. یوسفی، الف. (1379). مقایسه ی گرایش موضوعی مقالات کتابداری و اطلاع رسانی ایران و پایگاه اطلاعاتی ایزا در سال های 1377-1375. فصلنامه کتاب، 11 (4)، 62-36.
47. Abdoulaye, K. (2002). Research trends in library and information science at the International Islamic University Malaysia. *Library Review*, 51(1), 32-37.
48. Aharony, N. (2011). Library and Information Science research areas: A content analysis of articles from the top 10 journals 2007-8. *Journal of Librarianship and Information Science*, 44(1) 27-35.
49. Alemna, A. (2001). The Periodical Literature and Information in Africa: 1996-2000. *Information Development*, 17 (4) 257-260.
50. Aliyu, Y.; Abba, T. (2009). Analytical Study of Master of Library Science Dissertations at the University of Maiduguri, Nigeria. *Library Philosophy & Practice*, 11(1), 1-6.
51. Atkins, S. E. (1988). Subject trends in library and information science research, 1975-1984. *Library Trends*, 36 (4), 633-658.
52. Buttlar, L. (1991). Analyzing the library periodical literature: content and authorship. *College & Research Libraries*, 52 (1), 38-53.
53. Bronstein, J. (2009). Current trends in library and information studies urricula. *Libri*, 59 (2), 78-87. From: <http://www.scopus.com/results/results.url?sort=pdf>.
54. Blessinger, K.; Frasier, M. (2007). Analysis of a decade in Library: 1994-2004. *College and Research Libraries*, 68 (2): 155-169. From: <http://www.scopus.com/results/results.url?sort=pdf>.
55. Blessinger, K.; Hrycaj, P. (2010). Highly cited articles in library and information science: Analysis of content and authorship trends. *Library & Information Science Research*, 32 (2), 156-162.
56. Cassidy, R. S.; Daifeng, L.; Terrell G. R.; Craig, F.; Ying, D. (2011). The shifting sands of disciplinary development: lyzing North American library and information science dissertations using latend Dirichlet allocation. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 6 (1), 185-204.
57. Chandrashekar, M.; Ramasesh, C. P. (2009). Library and information science research in India. Available at: <http://a-liep.kc.tsukuba.ac.jp/proceedings/Papers/a65.pdf>.
58. Cona, V. (1999). Bibliometric overview of library and information science research in Spain. *Journal of the American Society for Information science*. 50 (8), 675-680.

59. Dong Y. J.; Sung J. K. (2005). Knowledge structure of library and information science in South Korea. *Library & Information Science Research* 27, 51-72.
60. Edewor, N. (2013). An Analysis of a Nigerian Library and Information Science Journal: A Bibliometric Analysis. *Library Philosophy and Practice* (e-journal). Available at: <http://digitalcommons.unl.edu/libphilprac/1004>
61. Eisenberg, M. B. (1988). Trend and issues in Library and Information science ERIC D314099.
62. Eisenberg, M. B.; Spitzer, K. L.; Kingsley, I.; Darby, C. (1990). Trends and issues in library and information science 1990. ERIC Clearinghouse on Information Resources. (ED 335 061).
63. Fosu, V. K.; Alemna A. A. (2006). An Analytical Study of Masters Dissertations on the Balme Library, University of Ghana, Legon. *African Journal of Library, Archives & Information Science* 16 (2), 71-78.
64. Garner, J.; Davidson, K.; Williams, V. K. (2008). Identifying serials trends through twenty years of NASIG conference proceedings: a content analysis, *Serials Review*, 34 (2), 88-103.
65. Gore, S. A.; Nordberg, J.; Palmer, L. A.; Piorun, M. E. (2009). Trends In health sciences library and information science research: An analysis of research publications in the Bulletin of the Medical Library Association and Journal of the Medical Library Association from 1991 to 2007. *Journal of the Medical Library Association*, 97 (3), 203-211. from:
66. <http://www.scopus.com/results/results.url?sort=pdf>.
67. Hangodi, A. (1997). An overview of the theses Prepared between 1987-1996 in Postgraduate Training. *Konyvtari Figyelo*, 43 (1), 43-52.
68. Huanwen, C. (1996). A Bibliometric study of library and information science research in china. *Asian Libraries*. 5 (2), 30-45.
69. Jarvelin, K.; Vakkari, P. (1990). Content analysis of research articles in library and information science. *Library and information science research*. 12 (4), 395-422.
70. Jarvelin, K.; Vakkari, P. (1993). The evolution of library and information science 1965-1985: a Content analysis of journal articles. *Information Processing & Management*. 29 (1), 129-144.
71. Luo, L.; McKinney, M. (2015). JAL in the past decade: A comprehensive analysis of academic library research. *The Journal of Academic Librarianship*, 41 (2), 123-129.
72. Mittal, R. (2011). Library and Information Science Research Trends in India. *Annals of Library and Information Studies*, 58 (4), 319-325.
73. Mommoh, O. M. (1996). Analysis of Post-Graduate thesis in Library, Archival and Information. *Library Focus*, 13(14), 105-115.
74. Naseer, M. M.; Mahmood, K. (2009). LIS research in Pakistan: An analysis of Pakistan Library & Information Science Journal-PLISJ (1998-2007) [Electronic Version]. *Library Philosophy & Practice*. Available at: <http://www.webpages.uidaho.edu/~mbolin/naseer-mahmood.htm>.
75. Kagberg, L. (1996). A Content analysis of library and information science serial literature published in Denmark, 1957-1986. *Library and information science research*. 18 (1), 25-52.
76. Kumar, Suhasini (1995). Content analysis of journal literature in library and information science from june 1994 june 1995. Master research paper, Kent state university.
77. Koufogiannakis, D; Slater, L.; Crumley, E. (2004). A Content Analysis of Librarianshi Research, *Journal of Information Science*, 30 (1), 227-239.
78. Park, J. H.; Song, M. (2013). A Study on the Research Trends in Library & Information Science in Korea using Topic Modeling. *Journal of the Korean Society for Information*, 30 (1), 16-32.
79. Rahul S. L. (2013). Content Analysis of Open Access LIS Journal "ALIS" (2002-2011). *International Journal of Information Dissemination and Technology*. Available at: <http://hdl.handle.net/10760/18283>.
80. Reshma, R. (2011). Research trends in library and information science in India with a focus on Panjab University, Chanadigarh. *International Information & Library Review*, 43 (1), 23-42.
81. Rochester, M. K.; Vakkari, P. (2003). International library and Information Science Research: A Comparison of National Trends. *IFLA Professional Reports*, N. 82. Available at: www.rin.ac.uk/.../Comparing_National_Trend.
82. Sarah, M.; Pete, D. (2004). Striking a balance: priorities for research in LIS. *Library Review*. 53 (3), 167-176.
83. Sivakumaren, K. S.; Swaminathan, S.; Jeyaprakash, B.; Karthikeyan, G. (2011). Research trends in Library and Information science in Tamil nadu: A Study. *International Journal of Current Research*, 3(12), 373-376.

84. Stasa, M.; Cassidy R, S.; Erjia, Y.; Ying, D. (2011). The cognitive structure of Library and Information Science: Analysis of article title words. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*. 62 (1), 1933-1953.
85. Thavamani, K.; Pushparaj, A. (2013). An analysis of Research output of Library and Information Science (LIS) Subject in terms of Doctoral Degrees awarded (Ph.D) in India during 2007-2011: Special Reference to Northeastern Region. *Journal of Library & Information Science*. 3 (1), 77-87.
86. Tiew, W. S.; Abrizah, A.; Kiran, K. (2002). Malaysian Journal of Library & Information Science: a bibliometric study. *Malaysian Journal of Library & Information Science*, 6 (2), 43-56.
87. Tuomaala, O., Järvelin, K., & Vakkari, P. (2014). Evolution of library and information science, 1965-2005: content analysis of journal articles. *Journal of the Association for Information Science and Technology*, 65 (7), 1446-1462.
88. Uzun, A. (2002). Library and information science research in developing countries and Eastern European countries: A brief bibliometric perspective. *International Information & Library Review*, 34 (1), 21-33.
89. Walia, P.; Kaur, M. (2012). Content Analysis of Journal Literature published from UK and USA. *Library Philosophy and Practice* (e-journal). Available at: <http://digitalcommons.unl.edu/libphilprac/833>
90. Xiao, X.; Zhang, F.; Li, J. (2015). Library and Information Science Research in China: A Survey Based Analysis of 10 LIS Educational Institutes. *The Journal of Academic Librarianship*. 41(3), 330-340.
91. Yontar, A.; Yalvac, M. (2000). Problems of library and information science research in Turkey: A content analysis of journal articles 1952-1994. *IFLA Journal*, 26, 39-51.
92. Yasuhiko, K. (1996). Analysis of the Meeting on Medical Information Services Report & Investigation, Igaku-Toshokan. *Journal of the Japan Medical Library Association*, 43(4), 469-476.
93. Yeoh Hai, L. (2005). An Analysis of Research Publications in Library & Information Science in Malaysia. Master of Library and Information Science. Faculty of Computer Science and Information Technology University of Malaya Kuala Lumpur.
94. Zins, Ch. (2007). Knowledge map of information science. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*. 58 (4), 526-535.
95. Zong, Q. J.; Shen, H. Z.; Yuan, Q. J.; Hu, X. W.; Hou, Z. P.; Deng, S. G. (2013). Doctoral dissertations of Library and Information Science in China: A co-word analysis. *Scientometrics*, 94 (2), 781-799.

DOI: 0.22091/stim.2017.880.1051

استناد به این مقاله:

حیدریان، غلامرضا؛ قنادی نژاد، فرزانه؛ چینی پرداز، رحیم (1396). «مروری بر مطالعات مربوط به اولویتهای پژوهش در علم اطلاعات و دانش شناسی در ایران و جهان». *علوم و فنون مدیریت اطلاعات*، 3 (3)، 63-35.